

پیام‌ها

- ۱- کسی که از نور خدایی بهره‌مند نشود، در تاریکی‌های متعدّد باقی می‌ماند. «بُنُورِهِمْ... فِي ظُلُمَاتٍ»
- ۲- کسی که از عطایای الهی در راه حقّ بهره نگیرد، همانند کسی است که فاقد آن نعمت‌هاست. «صُمُّ بُكْمٌ عُمَى»
- ۳- حرکت منافقان در پرتو نور دیگران است. «أَضَاءَ لَهُمْ»
- ۴- قرآن مخصوص نژاد، قبیله، طایفه و قشر خاصی نیست؛ بلکه همه را به پرستش خدای یگانه دعوت کرده است. به همین دلیل، دین اسلام دین خاتم و برای همه‌ی جهانیان در تمام زمان‌هاست. «يَا أَيُّهَا النَّاسُ»
- ۵- عبادت هدف آفرینش انسان است و تکامل انسان‌ها در گرو عبادت و تقواست. «لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ»
- ۶- از بهترین راه‌های خداشناسی، توجه به نعمت‌های اوست. «جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً»
- ۷- خداپرستی در فطرت انسان‌ها ریشه دارد. «وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ»
- ۸- بندگی خداوند، بزرگ‌ترین مقام بشر و شرط دریافت وحی است. «نَزَّلْنَا عَلَى عَبْدِنَا»

بسم الله الرحمن الرحيم

واژگان

- ۱- اِسْتَوْقَدَ: آتش افروخت. (وَقَدَ: افروخته شدن آتش)
- ۲- أَضَاءَتْ: روشن ساخت. (ضَوْء: نور)
- ۳- صَيَّبَ: باران یا ابر باران زار. (صَوَّبَ: ریختن)
- ۴- أَصَابِعُ: انگشتان سبابه. (جَمَعَ إصْبَعٍ)
- ۵- يَخْطِفُ: می‌رباید. (خَطَفَ: ربودن)

نکات تفسیری

آیه ۱۷ - منافقان حیران:

در این آیه، منافق به کسی تشبیه شده که در تاریکی قرار گرفته و راه به جایی نمی‌برد، از این رو، آتشی می‌افروزد تا در پرتو آن بتواند به اطراف خود بنگرد و به کارهای خویش بپردازد، ولی خداوند به وسیله‌ی باد یا بارانی، آتش او را خاموش می‌کند و او دوباره در تاریکی حیرت فرو می‌رود. شباهت منافق به چنین فردی از این جهت است که وی نیز ظاهراً از بعضی فواید دین هم‌چون ارث بردن، ازدواج و... برخوردار می‌شود، ولی همین که به هدف خود - که گمراهی مسلمانان است - نزدیک شد، خدا تمام تلاش‌هایش را یکباره نابود خواهد کرد و او را در تاریکی باقی می‌گذارد.

آیه ۱۹ و ۲۰ - منافقان ناتوان:

تفاوت این تشبیه با تشبیه قبلی درباره‌ی منافقان این است که مثال پیشین درباره‌ی فقدان بینش صحیح منافقان بود و مثال کنونی درباره‌ی نبود رفتار درست از آنان. در این آیات، منافقان همانند مسافران راه‌گم‌کرده‌ای دانسته شده‌اند که گرفتار بارانی شدید، همراه با ابرهایی غلیظ و تیره و رعد و برقی

هراس انگیز و مرگبار شده‌اند. آنان انگشت‌شان را در گوش‌ها فرو برده‌اند تا خروش رعد آنان را به کام مرگ نکشاند. برق شدید آسمان‌ها نیز نزدیک است چشمان‌شان را برباید. با جهش پُر برق، چند قدم به پیش می‌روند و چون فروغ آن باز ایستاد و در تاریکی غرق‌شان ساخت، متحیرانه بر جای خود می‌ایستند. منافقان با استفاده از ایمان صوری خود و در پناه آرامش جامعه اسلامی، چند قدمی به پیش می‌روند، ولی هنگامی که راز درون‌شان آشکار شد، بر جای خود می‌ایستند و توان هر کاری را از دست می‌دهند. اگر خدا می‌خواست، از همان آغاز نورشان را می‌گرفت ولی چند روزی برای امتحان به آنان مهلت داده شد

آیه ۲۳ - مبارز طلبی قرآن:

خداوند در این آیه با قاطعیّت تمام، کسانی را که هدایت قرآن را نمی‌پذیرند، به مبارزه دعوت می‌کند. در اصطلاح، به این مبارزه طلبی قرآن، «تَحَدّی» گفته می‌شود. این دعوت و تحدی در سه مرحله صورت گرفته است: ابتدا در آیه ۸۸ سوره‌ی اسراء که در مکه نازل شده، از کافران درخواست شده است که اگر می‌توانند کتابی همانند قرآن بیاورند. سپس حجم درخواست از این مقدار نیز کمتر شده و از آنان خواسته می‌شود حداقل ده سوره مانند سوره‌های قرآن بیاورند. (هود، ۱۳) و سرانجام در این آیه و آیه‌ی ۳۸ سوره‌ی یونس، حجم تحدی قرآن باز هم کمتر و قاطع‌تر می‌شود و از کافران تنها یک سوره، مثل سوره‌های قرآن طلب می‌شود؛ خواسته‌ای که دشمنان اسلام با همه‌ی امکانات و توان خویش، هیچ‌گاه نتوانستند انجام دهند. خداوند خود در آیه‌ی بعد این مطلب را پیش‌بینی نموده و برای کافرانی که هم‌چنان به لجاجت خود ادامه می‌دهند، وعده‌ی عذابی سخت داده است.

قرآن کریم، معجزه‌ای جاودان:

گوشه‌ای از وجوه اعجاز قرآن، از این قرار است:

۱- در فصاحت و بلاغت همانندی ندارد

۲- در بیان علوم بشری و معارف الهی فروگذار نکرده است.

۳- آورنده‌ی آن در هیچ مکتبی درس نخوانده است.

۴- بارها از آینده و امور غیبی خبر داده است.

۵- با وجود نزول تدریجی در طول ۲۳ سال هیچ اختلافی در مطالب آن نیست.

آیه ۲۴ - کافران؛ هیزم آتش دوزخ:

در این آیه، کافران به عنوان هیزم آتش دوزخ معرفی شده‌اند. این بدین معناست که افکار و اعمال ناپسندی که از انسان سر می‌زند و خود و دیگران را آلوده می‌کند، در قیامت به صورت آتشی از وجودش شعله‌ور خواهد شد و خودش و دیگر کسانی را که گمراه کرده، خواهد سوزاند؛ چنان‌که در اوصاف جهنّم آمده است: «آتش آن از دل‌ها زبانه می‌کشد» (هُمَزَه/۷۶). مراد از سنگ‌ها در این آیه نیز، بت‌های سنگی است که به جای خدا پرستیده می‌شدند؛ چنان‌که قرآن خطاب به مشرکان می‌فرماید: «شما و آن‌چه غیر از خدا می‌پرستید، هیزم جهنّم خواهید بود». (انبیاء/۹۸)

از امیرمؤمنان علیه‌السلام در ذیل این آیه نقل شده است: «ای شیعیانِ ما، تقوای الهی داشته باشید و بیرهیزید از این که هیزم آن آتش باشید و اگر چه شما نسبت به خدا کافر نیستید، با پرهیز از ظلم به برادران مؤمن‌تان، خود را از شر آن آتش در امان نگه دارید.»